

Innst. 33 S

(2011–2012)

Innstilling til Stortinget fra familie- og kulturkomiteen

Prop. 153 S (2010–2011)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om statsgaranti og tilsagn om statlig tilskudd for å arrangere olympiske vinterleker for ungdom i 2016

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Proposisjonens hovedinnhold og sammendrag

Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF) og Lillehammer kommune har søkt staten ved Kulturdepartementet om statsgaranti og statlig tilskudd for å arrangere olympiske vinterleker for ungdom på Lillehammer i 2016. Olympiske vinterleker for ungdom er et toppidrettsarrangement for aldersgruppen 14–18 år, med et betydelig innslag av kultur og utdanning. Regjeringen har opprettet en interdepartemental arbeidsgruppe for å vurdere søknaden. I tillegg har søknaden vært underlagt en ekstern kvalitetssikring. Kvalitetssikrer fastslår at søknaden er robust og gjennomførbar. Kvalitetssikrer har beregnet det statlige garantiansvaret til 409 mill. kroner og det statlige tilskuddet til 232 mill. kroner. Tilskuddet inngår i statsgarantien.

I proposisjonen foreslås det å stille statsgaranti for fullfinansiering av, og tilsagn om statlig tilskudd for å arrangere olympiske vinterleker for ungdom i 2016 på Lillehammer.

1.2 Bakgrunn

IOC vedtok å innføre ungdoms-OL (YOG) i 2007. YOG består av sommerleker og vinterleker, som arrangeres vekselvis hvert annet år. De første

sommerlekene ble arrangert i Singapore i 2010, og de første vinterlekene vil bli arrangert i Innsbruck, Østerrike i januar 2012. Det er videre besluttet at sommerlekene i 2014 skal avholdes i Nanjing, Kina.

Norge og Lillehammer er eneste offisielle søker til å arrangere vinterungdoms-OL i 2016. IOC har anmodet om at spørsmålet om statsgaranti blir avklart i løpet av oktober 2011. IOC ønsker å offentliggjøre vertsby for YOG 2016 i desember 2011.

IOC krever i prinsippet at søkere til et ungdoms-OL oppfyller de samme typer krav og garantier som søkere til et ordinært OL. Dette innebærer at søker må stille en rekke garantier. En del av disse garantiene vil måtte stilles av staten. Den viktigste garantien i så måte er IOCs krav om en økonomisk bruttogaranti. Dette er en ubegrenset garanti fra staten for alle kostnader som vil kunne påløpe i forbindelse med planlegging og gjennomføring av ungdoms-OL. En slik garanti inkluderer også alle investeringer som er nødvendige for å gjennomføre arrangementet. I tillegg krever IOC garantier av ikke-økonomisk art.

1.3 Kulturdepartementets vurdering

Ungdoms-OL er et toppidrettsarrangement for ungdom i alderen 14–18 år som vil bidra til å styrke den helhetlige idrettssatsingen mot barn og ungdom. Barn og ungdom er også hovedmålgruppen i den statlige idrettspolitikken. Kulturdepartementet ønsker å legge til rette for et ungdomsløft i idretten. Målet er å redusere frafallet og få ungdommer til å være fysisk aktive lengre. Et ungdomsløft krever en helhetlig satsing, hvor både gode breddeaktiviteter og et fornuftig toppidrettstilbud inngår. Regjeringens gave til NIF i anledning av 150-årsjubileet har en klar breddeprofil. Et ungdoms-OL vil kunne supplere denne satsingen på en god måte. Det forventes fra NIF at et ungdoms-OL i Norge vil øke fokuset på trening og fysisk akti-

vitet blant barn og ungdom i årene som kommer, og således også bidra til økt fysisk aktivitet generelt hos denne aldersgruppen.

Det kan stilles spørsmål ved om et toppidrettsarrangement for utøvere ned til 14 år er riktig. Både Kulturdepartementet og NIF er seg denne problemstillingen bevisst og har som ambisjon å få hevet den nedre aldersgrensen for deltakelse i ungdoms-OL på sikt.

Et ungdoms-OL på Lillehammer passer godt inn i planene om å utvikle Lillehammer-regionen som vintersportsdestinasjon. Planene om et program for olympisk arv (Olympic Legacy) vil kunne bidra til å bygge opp og samle idrettsrelatert kompetanse på Lillehammer, samt styrke Lillehammers posisjon som vintersportssted både i etablerte og kommende vintersportsnasjoner. Dette gir også utdanningsinstitusjonene mulighet til å spesialisere seg i fag av relevans for idrettslig virksomhet i bred forstand, samt som studiested med tilrettelagt undervisning for unge som ønsker å kombinere utdanning med egen idrettskarriere. Tilgangen på gode idrettsanlegg, sommer som vinter, er viktig i en slik sammenheng. Lillehammer kommune og Lillehammer Olympiapark AS har de senere årene gjennomført tiltak for at anleggene kan benyttes til trening også om sommeren, og ytterligere planer foreligger. Enkelte av anleggene fra OL i 1994 vil med YOG 2016 få en oppgradering. Dette vil styrke etterbruken av anleggene. Ungdoms-OL er i seg selv også et tiltak som er med og sikrer etterbruken av OL-anleggene, og legacy-programmet forventes å bidra til økt etterbruk etter YOG 2016. Studentboligene, som benyttes som deltakerlandsby under YOG 2016, vil også kunne benyttes som innkvartering i forbindelse med Olympic Legacy, spesielt om sommeren.

De fleste idretts- og kulturarrangement i Norge er avhengig av innsats fra frivillige. OL i 1994 rekrutterte en stor gruppe frivillige som innlandsregionen senere har trukket vekslers på. Det er nå behov for både å øke og forynge frivillighetskorpsset, og et ungdoms-OL vil være en god anledning til å rekruttere en ny generasjon frivillige. Dette er sentralt for å kunne arrangere fremtidige idretts- og kulturarrangementer.

YOG 2016 gir Norge igjen muligheten til å være vertskap for et olympisk arrangement. Det vurderes også som positivt for forholdet til IOC at Norge, som eneste søker, sier ja til å arrangere YOG 2016, ikke minst med tanke på en mulig fremtidig søknad om et nytt vinter-OL.

Ungdoms-OL er også et kultur- og utdanningsarrangement, i tillegg til å være et idrettsarrangement. På alle tre områder legges det opp til et bredt samarbeid i hele innlandsregionen.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Gunn Karin Gjøl, Kåre Simensen, Arild Stokkan-Grande og Lene Vågslid, fra Fremskrittspartiet, Solveig Horne, Øyvind Korsberg og Ib Thomsen, fra Høyre, Linda C. Hofstad Helleland og Olemic Thommessen, fra Sosialistisk Venstreparti, Einar Horvei, fra Senterpartiet, Christina Nilsson Ramsøy, og fra Kristelig Folkeparti, Øyvind Håbrekke, viser til fremlagte Prop. 153 S (2010–2011) om statsgaranti og tilsagn om statlig tilskudd for å arrangere olympiske vinterleker for ungdom i 2016. Komiteen ser muligheten til å arrangere ungdoms-OL (YOG 2016) som en flott anledning for Norge igjen å være vertskap for et olympisk arrangement. Ungdoms-OL er et toppidrettsarrangement for barn og unge i alderen 14–18 år og samsvarer derfor med satsingen på barn og unge som hovedmålgruppe i den statlige idrettspolitikken. Komiteen mener at arrangementet kan bidra til å sette et viktig fokus på treningsglede og fysisk aktivitet blant barn og unge. Komiteen er videre av den oppfatning at et ungdoms-OL på Lillehammer passer inn i planene om å videreutvikle Lillehammer-regionen som vintersportsdestinasjon, samt styrke etterbruk av anleggene fra de olympiske leker i 1994.

Komiteen viser til at den olympiske komité (IOC) yter et ekstraordinært tilskudd på om lag 108 mill. kroner, som søker har forutsatt skal benyttes til bygging av studentboliger på Lillehammer. Komiteen ser på dette som positivt for arrangementet og for byggingen av studentboliger. IOC vil kreve dette beløpet tilbakebetalt dersom lekene blir kansellert. Komiteen ber regjeringen vurdere om Student-samskipnaden i Oppland (SOPP) og Lillehammer og omegn boligbyggerlag (LOBB) skal stille en bankgaranti til staten som vil utløses dersom studentboligene er bygget og lekene deretter blir kansellert slik som kvalitetssikrer har foreslått i sin rapport til departementet. Komiteen ber videre om at regjeringen går i dialog med SOPP og LOBB om hvorvidt merinntekten for SOPP og LOBB, som kvalitetssikrer har beregnet til å være om lag 31 mill. kroner, kan reduseres slik at det statlige tilskuddet kan reduseres tilsvarende. En reduksjon i leieutgiftene til IOC vil kunne frigjøre deler av IOCs ekstraordinære bidrag til å dekke andre kostnader ved arrangementet. Komiteen viser til at SOPP og LOBB gjennom tilskudd til studentboliger gjennom ordinære satser fra Kunnskapsdepartementet, samt kostnadsbasert leiepris, inkludert de nødvendige tilretteleggingskostnadene ikke ville hatt denne merinntekten.

Komiteen støtter forslag til vedtak om statsgaranti og tilsagn om statlig tilskudd for å arrangere olympiske vinterleker for ungdom i 2016, i samsvar med vedlagt forslag.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener det er viktig at staten medvirker til god gjennomføring av ungdoms OL (YOG 2016) gjennom å støtte YOGOC og sikre en forsvarlig utnyttelse av statstilskuddet og ivaretagelse av statsgarantien.

Flertallet viser til brev fra Kulturdepartementet av 26. oktober 2011 (vedlegg) og er enig med regjeringen i at det er nødvendig at organisasjonskomiteen (YOGOC), som er forutsatt etablert for planleggingen og gjennomføringen av YOG 2016, blir et aksjeselskap med en statlig eierandel og styredeltakelse på mer enn 50 prosent. Flertallet mener dette er nødvendig for å kunne ivareta statens interesser, herunder styring og kontroll av bruken av statstilskuddet og særlig ivaretagelse av statsgarantien. Flertallet forutsetter imidlertid at dette skal skje gjennom en effektiv og kvalitativ organisasjons- og styringsform som ivaretar IOC og NIFs mål og interesser i arrangementet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti vil understreke betydningen av idrettens selvstendige stilling i vårt land. I tråd med dette mener disse medlemmer at idrettens autonomi også bør avspeiles i organiseringen av YOG 2016, hvilket betyr at arrangementet, og det driftsselskapet som forutsettes opprettet, eies av Norges Idrettsforbund og de naturlige samarbeidspartnere Norges Idrettsforbund ser det som hensiktsmessig deltar. Disse medlemmer understreker i tråd med dette viktigheten av at departementet benytter et kvalitets-sikrende system der staten har nødvendig innsyn, og innflytelse, til å ivareta de interesser en åpen fullmakt som statsgarantien her medfører. Disse medlemmer mener dette ikke avhenger av statlig eierskap.

Komiteen vil også understreke betydningen av at YOG 2016 organiseres på en måte som best mulig virker motiverende på de mest sentrale deltagerne i prosjektet, blant annet gjennom å gi insitamenter til best mulig økonomistyring, det være seg i forhold til ekstern finansiering, eller kostnadseffektivitet i plan- og gjennomføringsfasen. Komiteen merker seg i denne sammenheng prosjektets henvisning til det samarbeidet det er lagt opp til mellom NIF, høyskolemiljøene i Innlandet, Nansenskolen, Norges idretts-høyskole, Olympiaparken og idrettsanlegg for øvrig i Innlandet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti mener dette tilsier at man allerede nå legger til grunn at det som eventuelt måtte stå tilbake av buferposten dedikeres disse formålene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener at dersom det oppstår et mindreforbruk utover 6 mill. kroner som er avsatt til Olympic Legacy vil det være positivt om disse midlene blir brukt til ungdomsidrettstiltak på Lillehammer og i innlandsregionen. Flertallet legger til grunn at departementet i samarbeid med Norges Idrettsforbund og andre relevante aktører lager et opplegg for bruken av eventuelle gjenstående midler etter ungdoms OL (YOG) innenfor de formål som er beskrevet, med særlig vekt på å skape tiltak for de unge i idretten både i et regionalt, nasjonalt og internasjonalt perspektiv.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er positive til alle saker som innebærer å støtte opp under barne- og ungdomsidretten, og synes derfor et slikt stort og internasjonalt mesterskap er spennende. For disse medlemmer er det videre svært viktig å vurdere de overordnede prioriteringene som ligger til grunn for at slikt tilskudd og garanti skal kunne gis, hvilket innebærer at de viktigste oppgavene må prioriteres først. Et ungdoms-OL vil være en flott arena for store talenter innen sine idrettsgrener, og disse medlemmer synes det er flott at ungdom får en slik mulighet. Det er imidlertid viktig å huske at også alle talenter og idrettstopper til syvende og sist er rekruttert fra bredden, noe disse medlemmer også mener bør gjenspeiles når midler skal deles ut. Disse medlemmer mener derfor at det vil være rimelig at staten ikke kun bevilger ekstra midler til de fremste talentene, men at det også må investeres tilsvarende i bredden for å sikre rekrutteringen.

Disse medlemmer viser også til Finansavisen, hvor det den 13. oktober 2011. fremkommer at Olympiatoppen mangler inntil 80 mill. kroner for å kunne opprettholde sin vellykkede satsning. Ikke bare har Norge fostret opp utøvere i den absolutte verdensklasse innen både sommer- og vinterøvelser, men disse medlemmer poengterer at vi også tilegner oss stadig mer respekt innen nye områder. Selv om disse medlemmer mener at profesjonell toppidrett ikke skal være statens høyest prioriterte felt innen idrettspolitikken, kan man samtidig ikke lukke øynene for at prestasjoner på nivået til Andreas Thorkildsen, Petter Northug, Thor Hushovd m.fl. er av svært stor betydning for den generelle rekrutteringen og interessen rundt de respektive idrettene. Sett i

lys av dette mener disse medlemmer at en opprettholdelse av satsningen på Olympiatoppen er et viktig bidrag for rekrutteringen til breddeidrett, og noe som regjeringen også bør se nærmere på når man jobber videre med finansene rundt ungdoms-OL.

Disse medlemmer ønsker derfor å fremme følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen bevilge midler tilsvarende statsgarantien for ungdoms-OL til investering i barne- og ungdomsidretten over hele landet.»

3. Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen bevilge midler tilsvarende statsgarantien for ungdoms-OL til investering i barne- og ungdomsidretten over hele landet.

4. Komiteens tilråding

Tilrådingen fremmes av en samlet komité.

Komiteen viser til proposisjonen og til sine merknader og råår Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

I

Stortinget samtykker i at Kulturdepartementet stiller garanti overfor Den internasjonale olympiske komité om fullfinansiering av olympiske vinterleker for ungdom i 2016 på Lillehammer, i samsvar med retningslinjene i denne proposisjonen.

II

Stortinget samtykker i at Kulturdepartementet gir tilsagn om et statlig tilskudd på 232 mill. kroner til organisasjonen for forberedelse og gjennomføring av olympiske vinterleker for ungdom i 2016 på Lillehammer. Det forutsettes at Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité og Lillehammer kommune tildeles arrangementet.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 27. oktober 2011

Gunn Karin Gjul

leder

Olemic Thommessen

ordfører

Vedlegg

**Brev fra Kulturdepartementet v/statsråden til familie- og kulturkomiteen,
datert 26. oktober 2011**

Prop. 153 S (2010-2011) Statsgaranti og tilsagn om statlig tilskudd for å arrangere olympiske vinterleker for ungdom i 2016

Jeg viser til brev av 24. oktober 2011 fra familie- og kulturkomiteen, som ber om svar på to spørsmål i anledning av behandlingen av Prop. 153 S (2010-2011). I det følgende besvares spørsmålene.

1. *”Det er mange fordeler ved at idretten har det fulle eierskap til det driftsselskap som forutsettes etablert i forbindelse med ungdoms OL (YOG), samtidig er det viktig at det blir etablert et kvalitetssikrende system hvor staten har nødvendig innsyn og innflytelse til å ivareta de interesser en åpen fullmakt som statsgaranti medføres. Hvilken styringsform er nødvendig for at staten skal ha kontroll over pengebruken i ungdoms OL?”*

Det må være statens hensikt å medvirke til god gjennomføring av YOG 2016 gjennom å støtte YOGOC og sikre en forsvarlig utnyttelse av statstilskuddet og ivaretagelse av statsgarantien. Det er således hensiktsmessig å sørge for nødvendig styring og kontroll for slik sikring.

Kulturdepartementet mener derfor at det er nødvendig at organisasjonskomiteen (YOGOC), som er forutsatt etablert for planlegging, forberedelse og gjennomføring av YOG 2016, blir et aksjeselskap med en statlig eierandel og styredeltakelse på mer enn 50 %. Videre mener departementet at staten må utnevne profesjonelle styremedlemmer med nødvendig kompetanse om styring av store arrangementer som YOG og økonomi innenfor budsjetterte rammer. Dette må gjøres for å kunne ivareta statens interesser, herunder styring og kontroll av bruken av statstilskuddet og særlig ivaretagelse av statsgarantien.

Det antas å være mulig å sikre en forsvarlig styring med statstilskuddet gjennom å stille krav og vilkår blant annet i tilsagnsbrev og i årlige tilskuddsbrev i samsvar med økonomiregelverket i staten.

For å sikre en forsvarlig ivaretagelse av statsgarantien må også andre mekanismer tas i bruk. YOGOCs beslutningsorgan vil være styret. Styret vil ha det øverste ansvaret for planlegging, forberedelse og gjennomføring av YOG. Det vil også ha beslutnings- myndighet vedrørende økonomiske spørsmål. Siden staten, gjennom å stille en ubegrenset statsgaranti, i realiteten gir YOGOC en finansiell blanko-fullmakt, vil staten i ytterste konsekvens bære ansvaret for alle økonomiske beslutninger og disposisjoner

YOGOC treffer. For å sikre styring og kontroll med at statsgarantien ivaretas på en god måte, vil det derfor være nødvendig at staten er representert i YOGOCs styre med en stemmeandel på mer enn 50 %. Dette er også i tråd med anbefalingene fra den eksterne kvalitetssikringen.

Departementet viser i den forbindelse til Lillehammer Olympiske Organisasjonskomité AS (LOOC AS) som ansvarlig for planlegging, forberedelse og gjennomføring av Lillehammer-OL i 1994. OL-organisasjonen ble fra 1. januar 1993 etablert i ett aksjeselskap (LOOC AS), under ett styre og med én administrerende direktør. Staten eide 51 % av aksjene og Norges Olympiske Komité og Lillehammer kommune 24,5 % hver.

I styret for LOOC AS satt 15 medlemmer med Gerhard Heiberg som styreleder og president, samt daværende ordfører i Lillehammer kommune og daværende president i NIF som visepresidenter. For øvrig var styret sammensatt med idrettens og kommunens oppnevnte mindretall, og med statens oppnevnte flertall av profesjonelle medlemmer, alle valgt av LOOC AS' generalforsamling.

Erfaringen med denne selskapsform (LOOC AS) og styreform (profesjonelt styre) var god, og resultatet ble at LOOC AS holdt seg innenfor rammen av sitt budsjett og etterlot seg et overskudd på mer enn 400 millioner kroner, som inngikk i et etterbruksfond.

På bakgrunn av de gode erfaringer fra Lillehammer-OL med LOOC AS, og de krav som IOC stiller til etablering av YOGOC, samt at kvalitetssikrer har foreslått aksjeselskap med staten på eiersiden, har departementet vurdert aksjeselskap som beste selskapsform med tilhørende statlig eierandel så stor at flertall innehas både på generalforsamling og i styret, slik LOOC AS var organisert i 1993-1994.

2) *”Hvordan ser departementet på at et eventuelt mindreforbruk kan benyttes til videre utvikling av et kompetanse-, trenings- og ressurscenter for idretten både nasjonalt og internasjonalt lokalisert til Lillehammer og den øvrige innlandsregionen?”*

Kulturdepartementet mener at dersom det oppstår et mindreforbruk utover seks millioner kroner avsatt til Olympic Legacy, vil departementet være positiv til å bruke disse midlene til ungdomsidretts tiltak på Lillehammer og i innlandsregionen. Dette utelukker ikke at midlene kan brukes til legacy-formål eller videreutvikling av anleggsmassen, men det er

ikke ønskelig å låse seg til dette før det er klarlagt hva Olympic Legacy vil være. Departementet vil ha ansvar for å lage et opplegg for bruken av eventuelle gjenstående midler etter YOG innenfor forannevnte formål.

I stortingsproposisjonen har regjeringen, etter anbefaling fra kvalitetssikrer, gått inn for å øremerke minimum seks millioner kroner av budsjettreserven til programmet for Olympic Legacy. Dette er for å sikre at det vil stå igjen midler til dette programmet, fordi kvalitetssikrer forventer at hele budsjettreserven ellers vil bli brukt i forbindelse med YOG. Det nevnes at IOC, som en motytelse til sitt ekstraordi-

nære bidrag på 13,5 mill. euro, forventer at et Olympic Legacy-program gjennomføres etter YOG.

Siden planleggingen av YOG generelt og programmet for Olympic Legacy spesielt er i en tidlig fase, har regjeringen ikke ønsket å binde seg fast til et detaljert opplegg for bruken av eventuelle gjenstående midler utover de seks millioner avsatt til legacy-formål. Mulighet til å avgjøre bruk av eventuelle gjenstående midler på et senere tidspunkt, og til å etablere egne utbetalingsrutiner for reserven anses som viktige tiltak for å sikre en forsvarlig styring av det statlige tilskuddet.

